

МІСЦЕ, РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ АНКЕТУВАННЯ У ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ЯКОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, Науменко С. О.

Інститут педагогіки НАПН України, Київ
sveta_naum@ukr.net

Анкетування – це «метод педагогічного дослідження за допомогою анкет», де анкета – «впорядкований за змістом та формою набір запитань, підготовлених у вигляді опитувального листа» [4, с. 136].

У міжнародних порівняльних дослідженнях якості загальної середньої освіти, таких як TIMSS, PISA тощо, разом із тестами використовуються анкети. Адже, метою цих досліджень є не лише оцінювання навчальних досягнень і компетентностей учнів (за допомогою тестів), а й виявлення факторів та їх впливу на рівень підготовки учнів (за допомогою анкет). При цьому, анкети відіграють не меншу роль ніж тести, бо виявлення зв'язку між результатами тестування і станом певного фактора дозволяє сформулювати гіпотези, що пояснюють отримані результати, а також згодом в інших дослідженнях дадуть можливість прогнозувати результати учнів, що відповідають різним станам цих факторів.

У Міжнародному порівняльному дослідженні якості природничо-математичної освіти учнів 4 і 8 класів загальноосвітніх навчальних закладів за проектом TIMSS, в якому у 2007 і 2011 рр. брали участь й українські учні, разом із тестами з математики і природничих предметів для учнів 4 і 8 класів використовувалися анкети для учнів, їхніх батьків, вчителів й адміністрації навчального закладу.

За допомогою анкет збиралася інформація про: а) учнів (їхній вік, стать, ставлення до навчальних предметів, мотивацію до навчальної діяльності, перспективи подальшого навчання тощо); б) родини учнів (освіта батьків, домашні освітні ресурси, кількість книг удома, наявність комп'ютера та Інтернету тощо); в) учителів (стаж роботи, освіта, стать, професійна підготовка та перепідготовка, організація навчального процесу, позаурочна діяльність тощо); г) загальноосвітні навчальні заклади (розміщення, тип, кількість учнів у школі, матеріально-технічне забезпечення тощо); д) навчальний процес (навчальні програми, структура уроку, навчальна діяльність на уроках, навчальні матеріали та засоби навчання, оцінювання навчальних досягнень тощо) [2, с. 81; 3].

Результати TIMSS-2011 показали, що на рівень навчальних досягнень українських учнів з математики і природничих предметів впливають такі фактори: 1) наявність у родині достатньої кількості ресурсів для підтримки навчання своїх дітей. Цей фактор складається з таких індикаторів: освіта батьків, загальна кількість книг і кількість дитячих книг вдома; доступ до мережі Інтернет та наявність в учня окремої особистої кімнати; 2) місце розташування навчального закладу (розмір населеного пункту); 3) досвідченість вчителя; 4) ставлення учня до навчальних предметів та перспективи подальшого навчання; 5) час виконання домашнього завдання [3].

Знаючи про вплив певних факторів на рівень навчальних досягнень учнів, можна, наприклад, для підвищення рівня навчальних досягнень українських учнів з математики і природничих предметів рекомендувати учням на виконання домашнього завдання з математики витратити від 45 хвилин до трьох годин, а на виконання домашнього завдання з

природничих предметів – менше 45 хвилин; батькам українських учнів – мати вдома велику кількість книжок, доступ до мережі Інтернет, націлювати свою дитину на отримання вищої освіти та, за можливістю, виділити їй окрему особисту кімнату.

Національне дослідження «Моніторинг якості загальної середньої освіти за результатами навчання учнів у початковій та основній школі» (далі – Моніторинг якості ЗСО) проводилося в навчальних закладах України у листопаді-грудні 2013 р. Його мета полягала в «оцінюванні стану системи освіти та отриманні об'єктивної інформації про її якість за результатами навчання учнів у початковій та основній школі» [1, с. 10]. Тобто, оцінювалися навчальні досягнення учнів 5 і 10 класів.

З-поміж навчальних предметів було обрано: у 5 класі – українську і російську мови, «Я і Україна» з «Основами здоров'я», іноземну мову; у 10 класі – українську мову й літературу, іноземну мову, алгебру, геометрію, історію України, всесвітню історію, біологію, географію, фізику, хімію, «Технології» [1, с. 3].

Моніторинг якості ЗСО проводився за збірниками завдань для учнів (для 5 і 10 класів та з визначених навчальних предметів). Додатково використовувалися анкети для вчителів (для вчителів початкових класів та вчителів, що викладали відповідний предмет в основній школі).

В анкетах вчителі зазначали свій педагогічний стаж, кваліфікаційну категорію, педагогічне звання, давали відповіді на запитання щодо організації навчального процесу, стану матеріально-технічного забезпечення та ін. Планувалося також виявити чи існує зв'язок між рівнем навчальних досягнень учнів з того чи іншого предмета і підручником, за яким вони навчалися. Проте, через порушення процедури проведення моніторингу, його результати були оприлюднені лише частково, а саме дослідження було зупинено. (Моніторинг повинен був проводитися щороку.).

Отже, у порівняльних дослідженнях якості загальної середньої освіти використання анкет разом із тестами дозволяє виявити вплив окреслених заздалегідь факторів на рівень навчальних досягнень учнів. Це, в свою чергу, дає можливість сформулювати гіпотези щодо впливу факторів, а також у подальших дослідженнях спрогнозувати результати учнів.

Література

1. Збірник інструктивно-методичних матеріалів для проведення моніторингу якості загальної середньої освіти за результатами навчання учнів у початковій та основній школі (2013) [Електронний ресурс] // Моніторинг 2013 – міністерські тести у школах перенесено на листопад; Нац. академія пед. наук України (Офіційний сайт). – Режим доступу: [http://naps.gov.ua/uploads/files/monitoring/MON_IMM-Monit_ukr_\(144-13\)_S.pdf](http://naps.gov.ua/uploads/files/monitoring/MON_IMM-Monit_ukr_(144-13)_S.pdf).

2. Основные результаты международного исследования качества школьного математического и естественнонаучного образования TIMSS-2007. Аналитический отчет. – Часть 2 (3. Результаты российских учащихся 4 и 8 классов по естествознанию. 4. Анализ факторов, влияющих на достижения учащихся 4 и 8 классов по математике и естествознанию. 5. Заключение) [Электронный ресурс] / Центр оценки качества образования Ин-та содержания и методов обучения Российской академии образования. – М., 2008. – 110 с. – Режим доступа: http://centeroko.ru/public.htm#timss_pub.

3. Прокопенко Н. Основні результати міжнародного порівняльного дослідження якості природничо-математичної освіти TIMSS 2011 [Електронний ресурс] / Прокопенко

Наталія // Освітня політика. Портал громадських експертів. – Опубліковані статті. – 04.09.2013. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/analytics/68-osnovni-rezultati-mizhnarodnogo-porivnyalnogo-doslidzhennya-yakosti-prirodniccho-matematichnoji-osviti-timss-2011>.

4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.